



Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Septima. Nullitas responsionum, quibus satisfacere putat nostris
argumentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

nium, quid faceret casu, quo foemina gravida sit certo moraliter intra horam moritura, & cum ea decessurus quoque foetus sine Baptismo, nisi mater viva secetur? An matrem obligabit, ut se vivam partiri permittat, an non? Si non, contra est; quia aeterna salus infantis prevalet, tum ratione salutis spiritualis, tum ratione aeternitatis beate; vita temporali horarie ipsius matris: ergo mater obliganda est, ut se vivam secari permittat. Si obligabit, contra est; quia durissimum videtur, & ab omni pietate alienum obligare matrem ad tam crudelem laniationem, qua forsitan salus aeterna illius periclitatur. Ecce casus, in quo adest duplex lex charitatis, una temporalis in favorem matris contra spirituales filij vitam; altera spiritualis filij contra temporalem matris vitam. Definiat Antonius, & ante definitionem, se in morituræ mulieris statu consideret. Similiter duplex est circa milites navales opinio, una stans pro charitate spirituali contra temporalem, alia pro temporali contra spirituales: illa obligat, ut milites igne admo- to se, & navim conflagrent, ne navis, & milites fiant Infidelium præda, & hac detestantur; & ne milites vivendo inter Infideles, tot periculis salutis aeternæ expositi, & ab omnibus Christianæ Religionis medijs, & Sacramentis remoti periclitentur. Hæc obligat, ne milites se, & navim incendiant. Quid Antonius consulturus esset, si in eâ navi reperiretur, ignoro: ergo non est adeo facile, concurrente duplici lege, resolvere, quæ sit præferenda, nec semper verum est, quod præstantior, nisi reliqua sint prorsus paria, ut ego addidi.

S E C T I O VII.

Nullitas responsum, quibus satisfacere putat nostris argumentis.

S. I.

Aliqua.

S U M M A R I U M.

Salus aeterna, & moralitas actuum pendet à nostrâ cognitione, & objecto, ut est in illâ; ut finis temporalis ab objecto, ut in re, n. 86. In his, quæ de necessitate medijs sunt, veritas logica, & objectum, ut est in re, est necessarium, ibid. Si omnis lex naturalis, & Divina est clara, cur non edit Summam circa Decalogum? n. 89. ad 95. Theologi aiunt, quod quia res morales ob summam varietatem sunt incerte, ideo vix tradi Tom. III.

possit regula, n. 92. Hoc autem non tantum de moralibus juris humani, sed & Divini intelligendum, ibid. Lex Divina est clara in Decalogo, est clara quoad vitandum peccata formalia, &c. n. 93. Probabilitas non excludit imprudentem timorem, n. 94. Antonius agere fert, quod nos frequenter distinguamus mortale à veniali, n. 96. Rejicio, ibid. Multiplicat in sua doctrinâ implicationes, n. 97. Aut vix esse, qui juxta nostram sententiam vivat, & à certis peccatis abstineat, econtra qui oppositam, n. 99. Quin per legem sequendi tutius, & perfectius homines non deterrent à Confessione, ibid. Rejicio, & ostendo, quod si aliqua favet vitijs, magis favet opposita, quam nostra, ibid. Ostendo perniciosam fore legem, & impossibilem de tutiori, & perfectiori, ibid.

Respondet 1. cap. 28. non esse difficile abstinere ab omni, quod prudenter judicari potest subiectum probabili periculo violandi Dei legem; hoc enim servatur ab omnibus in omni negotiorum genere, ut patet in Militibus, Nautis, Mercatoribus.

Sed contra, tum quia hoc sæpe difficillimum est, ut ostendi duplici adducto casu n. 86. antea, & quoties duo præcepta concurrunt, ut crebro evenit: tum quia evidens est inter spiritualia, & temporalia negotia discrimen; temporalia enim ita pendent à cognitione, ut longè plus pendeant à rebus, ut sunt in se; & ideo, si quis certò putet navim securam, mercaturam subsistentem, victoriam indubiam, cum tamen in re ea media secura non sint, certitudo moralis nil prodest, ne quis naufragio pereat, merces amittat, & victoriam: econtra salus aeterna, & actuum honestas, & meritum præcipue pendent à cognitione, seu ab objecto, ut in mente; & ideo invincibilis error, & summa probabilitas juxta omnes Fideles excusat, immò juxta Tutoristas certitudo moralis, & juxta Probabilioristas probabilitas; ergo etiam probabilitas: tum quia ex hoc, quod finis rerum terrenarum pendeat à medijs, ut in re, non ut in mente, eo ipso homines rectè utuntur medijs, quæ videntur tutiora simul, & probabiliora; immò medijs tutioribus, etsi minus probabilibus: econtra cum aeterna gloria (abstraho ab his, quæ sunt de necessitate medijs; in his enim sola veritas logica, & nulla alia utilis est) pendeat à medijs, ut in mente prudenti, hoc

Oo ij iplo

ipso nulla est necessitas, vel tutioris materialiter; cum plura talia sint damnata; vel probabilioris, quorum plura sæpe etiam damnata sunt; sed satis opinio tuta formaliter seu à peccato formalis; talis autem est omnis certò probabilis, aut probabilior.

N. 87. De Charl. Respondet 2. legem naturalem nunc clariùs, nunc minùs clarè percipi, nisi ejus lux culpà nostrà obfuretur, nam *præceptum Domini lucidum*, ait David *Psal.* 18. quòd si aliquando est obscurum, Deus orandus, qui non negabit cognitionem necessariam ad vitanda peccata, & eorum pericula. Subdit, penuriam cognitionis à nobis non tribui difficultati, aut impossibilitati, sed incommodis; hæc autem cum certis etiam Dei præceptis insint, nõ est, cur ob hæc deobligentur fideles à tutiori, & probabiliori; præsertim cum lex naturalis non sit gravis nature sanæ, aut per gratiam sanata, sed tantum per culpam depravatam, & ideo monemur intrare per portam angustam. Neque hinc scrupuli, tum quia sæpe quod est libertati, & naturæ depravatæ oppositum, dicitur scrupulus, cum tamen scrupulus non sit, nisi timor vanus peccati, ubi nullum est: tum quia scrupuli sequendo tutiorem tolluntur; tum quia sine scrupulo fieri non potest id, quod prudenter judicari potest peccatum; tum quia præferens suam libertatem Dei legi, quam probabilius putat non violandam, non præfert Deum suæ libertati, quia potest probabiliter judicare legem esse violandam.

N. 88. Sed contra 1. quia, cur Antonius, cui omnis lex Divina, & naturalis est clara, non edit casuum Summam circa dubia ad Decalogum pertinentia? Cur vel circa eadem præcepta tantum sibi oppositi Theologi, & SS. Patres, ut dixi *disp.* 5. *sect.* 4. Cui, si præcepta Dei adeo lucida, dixit Joannes *cap.* 1. quod Baptista venit, ut testimonium perhiberet de lumine; ergo lumen ipsum sæpe eget testimonio, seu declaratione? Immo, si lex Dei adeo clara, definiat mihi in utroque casu allato n. 543. quæ opinio sit sibi moraliter certa.

N. 89. Contra 2. quia Antonius nimia facilitate, & quidem contra oculos testes sæpe definit, dum ait nullum Antiquum stare pro nostris; nullum Probabilistam doctum, & pium absque animo præoccupato sententiam benignam examinasse; nullos Sanctos circa res naturales invicem contrarios; nos ob solum incommodum à sequelâ tutioris, & probabilioris deobligare. Sanè hæc gratis dicuntur; cum nos passim probemus ex unâ parte, impossibile sæpe judicium de probabilitate, immò de tutioritate, quoties stamus inter

duo præcepta, ut patet ex n. 543. & ex iudice, qui jacet inter præceptum charitatis obligantis, ne damnet innocentem; & iustitiæ obligantis, ut damnet probatum reum: ex altera parte probamus gravi sequi incommoda, quibus neminem subdere debemus, nisi constet ea esse digerenda, ut constat, quoties præceptum est certum.

Contra 3. quia et si operando perfectius tollatur scrupulus de obligatione, nemo tamen pro regulâ tollendi scrupulos dabit legem obligantem operati perfectius, nam daret errorem pro regulâ, seu non legem pro lege. Nego autem quòd id, quod possum prudenter judicare esse peccatum, sit peccatum, si prudenter judicem non esse. Nego etiam, quòd sequens minùs tutam certò probabilem præferat vitiosè suum commodum, & libertatem Deo, immò Deo permittenti, & non vetanti obsequitur.

Respondet 3. res morales ob summam varietatem esse plerumque incertas, & ideo certas omnino de illis regulas tradi possent. *Philosophi*, & *TT.* at ea varietas, inquit, non est in regulis juris Divini, aut naturalis, quæ certa, & immutabilia sunt, sed in mentibus hominum: nam Deus satis clare viam salutis monstravit; & licet facile fuisset suæ legis terminos apertè indicare, ut nullum superesset dubium, voluit tamen, ut in ejus lege meditaremur die ac nocte, & ejus sensum orâdo inveniremus, ut eo maius præmium assequeremur, quò maiori labore partum. Sanè probabilitas omnem excutit timorem, si enim ea satis est, ut quis tutus sit à peccato formalis, cur Sancti sua opera veriti sunt? Concludit cum Divo Augustino, quòd ideo Deus nos celavit limites suæ legis, ut in virtute proficeremus.

Sed contra 1. quia sibi contradicit: vel enim sustinet, quod Theologi dicunt, nempe res morales ob maximam varietatem esse plerumque incertas, & ideo nullam prorsus certam regulam tradi posse, vel non? Si sustinet, eo ipso Theologi dicunt, quod nos; quomodo ergo dicit nullum Antiquum stare pro nobis, & omnem pro se? Rursum cur limitat eorum dictum ad res morales juris humani, non autem naturalis, & Divini, cum Theologi universaliter loquantur, immò magis de his, quàm de illo? nam plerique casus morales spectant ad virtutes morales naturales, aut supernaturales. Si non sustinet, det regulam.

Contra 2. quia ex hoc, quòd Deus salutis viam clarè ostenderit, non fit omnia esse clara, alias nulla inter Sanctos & *TT.* contradiçtio: quare via salutis clara est, tum quod omnia

omnia, quæ sunt de necessitate medijs, itum quoad plura, quæ de necessitate præcepti; nam Decalogi præcepta plana sunt: at quoad ea, quæ obicula sunt, adhuc salutis via est clara, quoad præceptum generale parendi, & standi viris pijs, & doctis; nam homines hominibus opposita opinantibus subiecti sunt: certum enim est non peccare formaliter, qui sequitur piorum æquæ, ac Doctorum cõsilia. Demum lex Dei clara est quoad vitandum peccatum formale; adfunt enim regulæ, quibus vitetur, non quoad omne materiale, cum nec necessarium semper sit, nec possibile, ut ubique vitetur.

N. 94. Contra 3. quia si lex Dei est clara quoad omnia post orationem, sequitur, quod media pars Sanctorum contradicentium non oraverit: similiter sequitur, quod solus Antonius oraverit, non Probabiliste, quia in oppositam doctrinam, & regulam abiierunt.

Contra 4. quia certa probabilitas non tollit imprudentem saltem timorem; vereri enim quis potest, ne sit certa: deinde vel sermo est de prudenti, vel de imprudenti timore? Non de prudenti; quia repugnat, ut Sancti operarentur, & simul prudenter vererentur opera sua; peccassent enim operando cum prudenti formidine peccati. Si de imprudenti; hic timor locum habet cum nostris principijs, nam imprudenter timere possumus, ne opinio sit certo probabilis, & multo magis, ne sit vera.

N. 95. Contra 5. quia si Deus non clarè suæ legis terminos designavit, cur dicit Dei legem post orationem esse claram? Rursus si non clarè designavit, eo ipso dubium est, an datur lex. Si dubium; quomodo Author ita nos obligare vult ad legem dubiè existentem, ac si esset clara? Neque verò à nobis studium orandi, aut perfectius operandi excluditur, quin per Antonium; si enim datur lex de operando perfectius, quidquid operaturus sum, erit sub lege, nihil sub consilio; & per nos erit sub consilio. Hinc patet, quod D. Augustinus pro nobis stet.

N. 96. De Charl. S. Aug. Demum, quia Author pag. 218. agrè fert, quod nos frequenter distinguamus peccatum mortale à veniali, eo quia D. Augustinus non faciliè in qualibet re definiebat, quid esset sub præcepto, quid sub consilio, placet mihi rogare Authorem, cur agrè ferre possit, ubi haberi potest, id, quod pro Fidelium salute est prorsus necessarium: etenim nemo est, qui ignoret, mortalia à venialibus distinguenda: ergo necesse est non tantum idiotis, sed multo magis Theologis, ut sciant, saltem regulariter, quæ sint mortalia, quæ venialia. Rogo, an melius sit sub magna confusione relinquere conscientias Fidelium, nil de mortali, aut de veniali determinando? Rogo, cur Author definiat esse mortale sequi minus tutam minus probabilem? Cur petat regulam pro delectu opinionum, quæ posita sciatur quando in illam peccetur? Cur Deus præcepta clara dederit, statuendo hoc esse sub consilio, hoc sub præcepto? Cur hortetur, ut adeamus iuxta orationem Deum pro ejus lege sciendâ, seu pro sciendo, quid sit mortale, quid veniale? Cur Pontifices probabiles ab improbabilibus seceverint, excommunicando docentes damnatas?

Sanè Antonius ex nimio zelo multiplicat in suâ doctrinâ implicationes: nunc enim omnibus obscura (nempe Dei legis apices) vult esse clara; nunc à Theologis declarata mortale, aut veniale, ambit esse obscura: & quod captu difficile est, conatur, tum nos ad meliora reducere per ignorantiam eorum, quæ sunt de consilio, & quæ de præcepto; tum ab ignorantia remove, docendo omnem ignorantiam esse saltem venialiter culpabilem, etiam dum circa legis naturalis apices versatur. Ego verò cum omnibus Theologis, tam Scholasticis, quam Mysticis, hortandos puto ad meliora Fideles, discernendo, ubi fieri potest, quæ sunt sub præcepto, ab his, quæ sub consilio; quæ sunt mortalia, quæ venialia, quæ neutrum, juxta Divæ Thelesiæ monitum, & votum.

Respondet 4. cap. 29. quod homines per legem sequendi tutius, & perfectius non de-
N. 98. De Charl. terreantur à confessione; quin etsi deterrentur, minus malum foret, quam perpetuis sacrilegijs eam violare. Hinc constat experientia, quod postquam in multis Diocesisibus vivunt Fideles juxta datam regulam, perfectius vivant: econtra quoviscumque est, qui vivat juxta nostram sententiam, & certis criminibus abstineat? Perfectionum, immò bonorum parvus semper numerus fuit; sed maximè inter eos, qui Probabilistarum placitis, quàm qui veris, quoad fieri potest, tutisque ducuntur. Subdit Probabilistarum indulgentia Fideles reddi suis in vitijs obstinatores; etsi enim gravandi non sint oneribus, quæ portare nequeunt, & ideo veritas, & lex diligenter scrutanda; attamen, experientia teste, verendum magis, ne homines commodiora sectantes incidunt in Medicos, de quibus S. Cyprianus dixit, qui tumentes vulnerum sinus manu parcente contrectant.

Sed contra 1. quia hæc non sunt nisi verba phalerata, & ad Rhetoricæ amussim con-

N. 99. Oo iij cinnata.

cinnata. Distinguere oportet obligationem operandi juxta tutius, & probabilius, à non obligatione. Fateor perfectius operaturum sequentem tutius, & probabilius, quatenus contra libertatem, & commodum operabitur, quam sequentem minus tutum, minus probabilis. At hoc est extra rem, non enim de hoc est quæstio, sed quæstio, an detur obligatio, seu lex ita operandi. Hucusque Author eam legem non probavit: imò eam legem operandi semper tutius probabilius repugnare ostendimus, non tantum quia, ut ipse P. Elizalde ait, si ea daretur, teneremur ad Judaïsimum, sed etiam quia, sicut hætenus plures tutiores probabiliores damnate sunt, ita plures ex illis in posterum damnabiles. Addo, tum quòd ea lex respectu omnium Fidelium esset perniciofa, quia nimium coarctans libertatem, & commodum; tum quòd nec tutius, nec probabilius sit necessariò connexum cum vero. Nego autem Probabilisimum favere vitijs, quin potius Anti-Probabilisimus, si alteruter favet. Nam Probabiliorisimus reddit hominem in suo judicio pertinacem, quo nulum inter omnia vitia magis verendum; compertum enim est, quòd quoties vitia soli voluntati inhaerent, magna spes emendationis affulgeat: at quoties ad mentem transeunt, inemendabilia fiunt: cum ergo, quod lucro, libertati, commodo favet, possit sæpe videri probabilius, si datur lex sequendi probabilis, ea vitia incorrigibilia evadent; ergo si alteruter favet vitijs, est potius Probabiliorisimus. Idem dico de Tutorisimo, etsi enim libertatem, & commodum restringat, attamen cum plura inter hæc sint licita, hoc ipso quòd detur lex de sequenda semper tutiori, restringetur quoad plura licita libertas, eaque lex erit occasio plurium peccatorum, vetando plura ex se licita: ergo si quod ex Tutorisimo, aut non Tutorisimo favet vitijs, immò plura peccata trahit, ubi non dantur, est Tutorisimus. Accedit, quòd cum, juxta Antonium, liceat minus tuta, si sit moraliter certa, facilis erit Tutorisista ea certitudo moralis de opinione stante pro lucro, & libertate: ergo vel non licet Anti-Probabilisimus, vel licet Probabilisimus.

§. II.

Alia.

SUMMARIUM.

Ait paucos esse Probabilistas, & accessere ut aves, & oves, n. 100.
Nostra Antiqua, n. 100.

Casuum Summa ante ducentos annos adert, n. 102.

Ait Antiquos concessisse usum minus probabilis tutoris, n. 103.

Ex hoc ipso sequitur, quòd probabilitati minus inest securitas à peccato formali; nam tutioritas reddit securam à materiali, n. 104, 105.

Ejus contradictio, n. 108.

Quanta in Antonio de sua opinione presidia, n. 109.

Injuria in Probabilistas, ibid.

Sancti inter se discordes in materia juris naturæ, n. 110.

Contradictio, n. 111.

Respondet 5. paucos esse Probabilistas N. defensores; nemo enim per sexdecim 100. fere sæcula, cujus doctrinam, aut sanctionem Ecclesia veneratur, nostræ sententiæ fuit; quin nostra sententia nec absolute probabilis dici potest, cum non consentiat Scripturæ, Traditioni, Concilijs, & Pontificibus; & si qui errasse dicendi sunt, dicendum potius errasse Probabilistas tradendo regulam Antiquis ignotam, quam Antiquos, qui securitatem, vel tacite, vel expresse à Probabilitate eliminarunt. Quod si plures Moderni Probabilitati accesserunt, est, tum quia plures ut aves, & oves aliorum ductum sine examine sequuntur; tum quia illam à suis Magistris hauserunt, auctoritate potius, quam ratione propagatam; tum quia sub specie benignitatis, quam pietas comitari solet, induxerunt. Demum Probabilistarum auctoritatem infringit contradicentium hoc tempore auctoritas, præter Antiquos, apud quos per tot sæcula vix legere sunt Theologos Casuistas, quia per legem sequendi tutius probabilis, casuum Summa non videbatur necessari e.

Sed contra 1. Opponat, si potest, tot ex N. Modernis Adversarios eà magnitudinis doctrinæ, & dignitatis prærogativâ conspicuos, quot pro nostrâ dedimus. Immo quotquot ex Galliâ Episcopos citat, contra me non militant, sed contra tenuem, laxam, & male fundatam probabilitatem, & opiniones particulares, quarum plures negamus probabiles, quin volumus certo falsas. Hoc scio, quòd certam opinionis probabilitatem satis esse, ne unus quidem, ex citatis auctore Episcopis, rejiciat. Rursus scio, tantum non Episcopos, sed Theologos in totâ Hispaniâ stare pro Probabiliorismo: quin cum Antonius sit rigidus Tutorisista, negat enim licitum usum minus tuta, etsi probabilioris, si tutior sit probabilis, eo ipso contra se habet omnes tum Probabilistas.

listas, tum Probabilioritas, & solum pro se habet Certitudinitas, qui paucissimi sunt.

N. 102. P. Possevin. *Contra 2.* quia dum ait, quod forte in Ecclesia nulli per sexdecim secula Casuistae fuerint, rem dicit aperte falsam; nam, ut alias notavi ex P. Possevino, innumerae casuum Summae ante ducentos annos numerabantur: tum quia si ea lex de tutiori probabili data fuisset, sublatum fuisset omne studium Theologiae Moralis. Dicere autem per eam legem increscere potius studium videndi, quae sit probabilior, est dicere contradictionem: nam ex una parte infert, ob talem legem nullam ferre apud Antiquos Summam extitisse; ex alia docet eam lege studium augeri; si autem augetur hoc saeculo studium, cur non apud Antiquos? quod si apud Antiquos minuebatur, quia cum ea lex clara esset, necesse tunc non erant Summae, cur non apud Modernos? Demum quia idem Antonius negat licitum sequi minus tutam probabiliorum, sed solum moraliter certam; at ubinam haec tam obvia pro qualibet particulari opinione certitudo moralis? Cum ergo haec, nisi nostro iudicio adulari velimus, difficilis sit, consequenter Theologiae Moralis studium per legem sequendi tutius, nisi sit moraliter certum, fiet non tantum inutile, sed impossibile.

N. 103. *Contra 3.* quia cum nullus sit Antiquus, qui non sit aliquando secutus minus tutam saltem sibi probabiliorum; & nullus veteris usum tutioris minus probabilis, eo ipso nec maiorem, nec minorem probabilitatem eliminarunt: immo cum omnes Antiqui probabilioritatem minus tutae sint sepe secuti, & iidem non negant licitum sequi tutiorem minus probabilem, hoc ipso securitatem a peccato formali dederunt tum maiori, tum minori probabilitati: maiori, sequendo minus tutas sibi probabiles: minori, non verando usum tutioris minus probabilis: ergo ex Antiquis vix ullus est pro Antonio.

N. 104. *Dices*, Antiquos concessisse usum minus probabilis, tutioris tamen, non minus tute, ut nos.

Sed contra 1. quia res mihi modo est cum Antonio, qui non tantum obligat ad tutius probabilem, sed etiam ad tutius minus probabile: ergo cum ego ostenderim, nullum Antiquum esse, qui non sit secutus aliquando minus tutam, recte impugno.

N. 105. *Contra 2.* quia hoc ipso, quod ostendo, licitum juxta Antiquos, & Antonium sequi tutius minus probabile, (cum allato tamen discrimine, quod Antiqui permittunt, Antonius obligat ad tutius minus probabile) hoc ipso ostendo minori probabilitati inesse,

juxta Antiquos, & Antonium, securitatem a peccato formali, nam tutioritas reddit securum a peccato materiali, non a formali, ex genere suo: si enim tutioritas ex se redderet securum a peccato formali, saltem contra veritatem, nulla tutior damnari potuisset ut formaliter haeretica, & scandalosa; nec ulla minus tuta, etsi probabilior, esset securum a peccato formali: sed plures tutiores damnatae fuere, ut formaliter scandalosae, & plures minus tute declaratae formaliter licitae: ergo nec tutioritas liberat a peccato formali, nec minor securitas reddit subiectum peccato formali.

Cum ergo minor probabilitas unita tutioritati liberet a peccato formali, non ratione tutioritatis, quae ad summum tollit peccatum materiale, non formale, sed ratione probabilitatis, etsi minoris; hoc ipso quod Antiqui docuerint, licitum sequi tutiorem minus probabilem, hoc ipso docuerunt minori probabilitati inesse vim assecurandi a peccato formali: ergo cum in minus tuta minus probabili, licet adsit minor securitas a peccato materiali, quia est minus tuta; adsit tamen simul securitas a peccato formali, ratione minoris probabilitatis, infertur clarè, Antiquos concessisse, non solum usum tutioris minus probabilis, sed etiam minus tute minus probabilis. Confirmo: Si sola tutioritas tolleretur peccatum formale, nulla minus tuta, etsi probabilior, liceret: similiter, si sola probabilioritas tolleretur peccatum formale, nulla minus probabilis, etsi tutior, liceret; sed per Antiquos licet, tum minus tuta probabilior, tum tutior minus probabilis: ergo nec sola tutioritas, nec sola probabilioritas excludit peccatum formale, quin ipsa quoque minor probabilitas, & minor securitas illud etiam excludunt. Addo me ostendisse *disp. 11. sect. 1. & disp. 14. sect. 3. & 4.* nullum Antiquum fuisse Anti-Probabilistam, sed vel Anti-Probabilioristam, nempe Tutioristam; vel Anti-Tutioristam, nempe Probabilioristam, qui negabant obligationem sequendi tutius minus probabile. Similiter ostendi falsum, quod Probabilistae Moderni sint laxius opinati, quam Antiqui. *Vid. disp. 11. sect. 7. §. 1.*

Respondet 6. post commisseratam Proba- N. bilistarum sortem, qui autoritate praec- 107. cupati potius, quam ex profundo questio- De nis studio sententiam benignam secuti sunt; Charl. responder, inquam, *cap. 30.* quod aliqui Sancti secuti sint opiniones probabiles falsas, immo haereticas, putatas veras; nullus tamen censuit, aut egit juxta opinionem, in qua probabile periculum violandi legem cognos-

cognoscebat. secundò, quòd nullus violationem legis naturalis excusaret per invincibilitatem ignorantiae, aut opinionis probabilitatem. Tertiò, quòd Sancti inter se dissentientes utrique certabant pro lege: ita S. Thomas docens Judicem damnare debere, quem scit innocentem, si ex probatis convincatur reus, certabat pro lege justitiae; e contra negantes esse damnandum, certabat pro lege charitatis. Quarto falsum esse, quòd SS. Thomas, & Bonaventura sint invicem contrarii in questione, an statim post mortale sit confitendum. Concludit nullum Sanctum docuisse licitum sequi minus tutam, nisi absit omne probabile periculum violandi legem, seu nisi sit moraliter certa.

N. Sed contra 1. quia sibi contradicit; nam
108. *cap. 30. pag. 231.* ait Sanctos opiniones in re falsas secutos, quia habebant pro certis; & tamen *pag. 233.* dicit, eos ea fuisse modestia, ut etiam opiniones, quas certas putabant, plerumque cum aliqua formula dubitationem significante traderent, ex. gr. *ut videtur salvo meliori iudicio: & pag. 235.* ait, Sanctos non praesidenter suam sententiam tamquam certam regulam tradidisse, sed mentem suam exposuisse ad veritatis clarioris intelligentiam, ut qui judicare voluerint, in vero investigando juventur. Ecce, si Sancti suas minus tutas pro certis habebant, qualiter dicit, quòd id, quod pro certo habebant, significabant cum aliqua formula dubitationis? Dicit ratione modestiae: at numquid modestia docet obscurare per verba dubitationis certitudinem, & veritatem per terminos oppositos? Quod docet modestia est, non facile putare propria certa, & bene sentire de alienis opinionibus: ergo eo ipso quòd Sancti fuere eximie modesti, & multò magis per hoc, quòd suas opiniones cum aliqua dubitationis forma proposuerint, non putarunt suas minus tutas opiniones fuisse sibi moraliter certas, & omnes alienas fuisse sibi certo falsas.

N. Accedit, quòd si Sancti suam sententiam
109. non praesidenter tamquam certam regulam
De tradidere, cur Antonius suam de delectu
Charl. opinionum tam praesidenter tradit? An non praesidentia est dicere suas rationes esse demonstrativas, convincentes, & per se notas; & ferè omnia sua in nos argumenta esse sibi certissima? ita enim *cap. 6. 7. 8. 9. 19.* loquitur. An non praesidentia tam frequens admiratio, immò commiseratio? nam, aliis omis-
sis, ait *cap. 4.* se mirari, non esse omnibus certissimum, ut sibi est, non posse hominem sequi minus tutam spectantem ad legem aeternam, & naturalem: & *cap. 6.* ideo aliquos

doctos, & pios sententiam benignam secutos, quia mente non praecoccupata non examinarunt: & *cap. 19.* ait: Mirum mihi visum, quòd viri docti, & sapientes veritati tam luculentae (nempe quod non liceat minus tutae minus probabilis) non tantum non cesserint, statim ac illustrata, & limata fuit, sed etiam nunc repugnare non declinavit: & *cap. 29.* quaerit, quotus sit, qui nostram sequatur, & a certis peccatis abstinat: & *cap. 30.* ait: Misere me virorum ceterorum gravium, cum eos video aliquando in lententis, aut certo falsis, aut plerumque dubijs ita fixos, ut veritatem se defendere jurerent; & quod miserabilius est, omnes in alijs hoc vitium notamus; in se ferè nemo. An non praesidentia nostram sententiam dicere ne quidem sibi probabilem? Trahit, si potest, vel unum ex Sanctis, qui de aliqua propria controversia sententia adeo praesidenter loquatur; & de sibi opposita parum honorifice, & haec combinet cum moderatione, quam in Praefatione proposuit.

Contra 2. quia Sanctos inter se in pluribus materijs juris naturalis, & Divini diff-
cordes fuisse alibi ostendi; nec non vix aliquem fuisse, qui aliquando minus tutam non sit secutus, adductis pluribus Divi Thomae opinionibus. Vel ergo ea minus tuta fuit semper moraliter certa; hoc autem non sapit Sanctorum modestiam, de omni sua minus tuta eminenter, de opposita adeo abjectè sentire, ut cuique propriae certitudinem, & cuique oppositae improbabilitatem dicerent; rursus nec sapit eorum loquendi modum, nam saepe utuntur verbis dubitationis experimentibus: vel non fuit illis moraliter certa? & tunc secuti sunt minus tutam tantum, ut sibi probabiliores, adeoque cum probabili periculo violandi legem: ergo ex hac Sanctorum praxi inferitur, licitum sequi minus tutam cum probabili periculo violandi materialiter legem. Accedit, quòd, si Sancti in materia fidei incerta discordarunt, ut patet ex Theologia Scholastica, & Expositiva, in qua tot sunt opiniones oppositae, & quaelibet habet pro se plures Sanctos, cur non potuerunt discordare in iure naturali, praesertim cum ipse Antonius *pag. 227. cap. 29.* in nos arguat ex materia fidei? Cum ergo discordes fuerint, alterutri tam fidei, quam morum veritatem invincibiliter, ignorarunt; nisi dicere velimus quòd qui errarunt, culpabiliter venialiter errarunt, ut innuit Antonius *cap. 30.* Hoc autem, me Iudice, & minus pie sentire de Sanctis, tribuendo culpas veniales omnibus, qui errarunt; & hoc quidem ex puro
libro.

libito, præcisè quia vult nullam dari juris naturæ invincibilem ignorantiam, fatius sanè esset eam tueri quoad legis naturæ conclusiones remotas, & apices, non tantum, ut magis piè sentiremus de mediâ parte Doctorum Ecclesiæ contradicente, & errante, excusando eorum errorem à culpâ veniali; sed etiam, ne eluderemus decretum Pontificum docentium, quod invincibilis ignorantia juris naturæ excuset à peccato formali; si autem omnis talis ignorantia est venialiter vincibilis, eo ipso non excusat à culpâ veniali opus sub eâ positum; immò si ignorantia juris naturæ invincibilis repugnat, eo ipso decretum nititur chimæræ.

N. Contra 3. quia iterum sibi contradicit: Si enim omni Sæculo omnis minus tuta fuit moraliter certa, qualiter ea ignorantia non fuit illi invincibilis? qualiter eam exequens opinionem poterat à culpâ excusari? vel enim excusabatur ab omni etiam culpâ veniali, vel non? Si non, absolum prius est multiplicare in omni Sæculo, & omni individuo Scholæ Catholice contradicentis ad invicem, culpas veniales: si ab omni; ergo ea ignorantia juris naturæ fuit prorsus invincibilis; alias non excusasset opus ab omni veniali: ergo Sancti per ignorantiam invincibilitatem, aut opinionis probabilitatem excusati fuere à peccato, dum minus tutas, vel ut sibi moraliter certas, vel ut probabiliores secuti sunt.

N. Omitto examinare, num S. Thom. & Bonaventura opponantur quoad dubium, an lapsus in mortale teneatur statim confiteri: nam parum refert, an in hoc opponantur, cum tam illi, quam alii Sancti in materiâ fidei, & morum incertâ sæpe opponantur. Hoc scio, quod eos inter se opponi asserit Divus Antoninus.

S E C T I O VIII.

Conclusio Antonij, seu potius Peroratio.

S U M M A R I U M.

Ait Deum hoc sæculo passum, ut lex sua parvi estimaretur, n. 113.
Ostendo oppositum, n. 114.
Nemo approbat abusum probabilitatis, n. 115.
Nulla laxitas in nostrâ sententiâ, ibid.
Ostendo per doctrinam antiquam, intelligentiam nostram, n. 117. 118.
Ostendo easdem laxitates datâ lege sequendi solum moraliter certum, n. 119. 120.
Vocat nos ad Dei Tribunal, n. 121.
In ordine ad praxim vix utilis hæc, aut illâ sententiâ generalis de licito, aut illicito uso, n. 122. ad 132.

Ait nostrum argumentum sophisma, n. 129.

Rejicio, ibid.

Rogo ut de nobis melius sentiat, n. 131. 132.

Ait 1. magnam concipere spem, ut Dei bonitas, quæ hoc sæculo passa est, ut ipsius lex, quæ est veritas, tam parvi æstimaretur, ut non tantum in pari, sed & in priori causâ postponeretur à multis, inductâ doctrinâ tueri, licitum inter duas opiniones eligere stantem pro libertate, etsi minus probabilem, omisâ stante pro suâ lege, etsi probabiliori; sperat, inquit, fore ut Dei bonitas veritatem circa suam legem in antiquâ possessione tantò validius confirmet, quanto vehementius fuit exagitata.

Sed contra, tum quia nec omnis tutior, etsi probabilior, stat pro veritate, ut est in re, nam plures ex illis damnatæ, ut falsæ; nec omnis minus tuta minus probabilis suis Adversariis stat contra veritatem, nam plures ex illis approbatæ, ut veræ: ergo spes Antonij vana, & ejus querelæ inanes. Nemo sequens minus tutam minus probabilem putat se sequi falsum, quin se sequi verum, etsi minus, quàm oppositum; nec enim veritas logica est necessariò desponsata probabilioritati, aut tutioritati, quin utraque est æquè indifferens ad falsum in re, ac minor securitas, & minor probabilitas.

Ait 2. plures Parochos, & Episcopos conqueri de probabilitatis abusu; quin Pontifices significarunt antiquam doctrinam salutis animarum necessariam; & sacra Congregatio probavit consilium, & protegendum omnem, qui pro antiquâ doctrinâ pugnaret. Tandem plures Probabilitatis rami à sanctâ Sede damnati; & multi, pii, & docti olim Probabilistæ, suam sententiam mutarunt.

Sed contra, tum quia nemo nostrum approbat probabilitatis abusum, quin rejicit, & quod inest abusu, non est à probabilitate, sicut nec à probabilioritate, aut tutioritate, sed à Probabilitatē, aut Probabilioritā dante probabilitatem opinionem improbabili; & à Tutioritā asserente obligationem sequendialiquam, cum nulla sit: quo modo abusus non est in Sacramento, sed in suscipiente; non est in Logica, sed in Logico eā abutēte: tum quia nulla est in ullâ regulâ laxitas, ut sæpe innui, si sit sequenda ex præcepto tutior probabilior, omisâ minus tutâ minus probabili; si inter non æquè tutas sequenda sit ex præcepto tutior, etsi minus probabilis, omisâ minus tuta, etsi probabiliori; si licitum sit ex non æquè tutis sequi minus tutam, dummodo clarè probabiliorem; si

sive